

Warszawa, 14-05-2024

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
DANYCH OSOBOWYCH**
Miroslaw Wróblewski

DOL.401.169.2024.WL.EKR

**Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu RP**

**ul. Wiejska 4/6/8
00-489 Warszawa**

ePUAP: /KSRP7/SkrytkaESP

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 24 kwietnia 2024 r., znak: SPS-WP.020.123.2024, działając na podstawie art. 57 ust. 1 lit. c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679¹ oraz art. 51 ustawy o ochronie danych osobowych², uprzejmie informuję, że do przedstawionego **rządowego projektu ustawy o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic”** (druk sejmowy nr 319), dalej jako: projekt ustawy, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (organ nadzorczy) przedstawia uprzejmie następujące uwagi.

Projekt ustawy przewiduje szereg szczegółowych rozwiązań określających warunki nabywania prawa do świadczeń wspierających rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka. Rozwiązania te ściśle wiążą się z przetwarzaniem danych osobowych przez organy publiczne upoważnione do realizacji zadań nałożonych na nie mocą projektowanych przepisów, w tym pochodzących (uzyskanych, weryfikowanych, wprowadzanych) z rejestrów

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, str. 1 ze zm.).

² Ustawa z 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

REKURSAJA ZASTĘPCA SZEFAS

Lp. 15.1804.205.2024

Data wpływu 14.05.2024

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU 1

Lp. dz. SPS-WP.020.123.12.2024

Data wpływu 15.05.2024

publicznych. Zważając na istotę proponowanej regulacji jaką jest pomoc państwa w aktywności zawodowej rodziców, organ nadzorczy wskazuje, że wszelkie rozwiązania związane z budowaniem podstaw prawnych dla realizacji założeń i celów projektowanej ustawy muszą zapewniać stosowanie rozporządzenia 2016/679. Biorąc pod uwagę regulowaną projektowaną ustawą charakter przetwarzania danych osobowych na szeroką skalę, w tym danych szczególnych kategorii³, **za konieczne należy uznać objęcie projektu ustawy testem prywatności⁴ wymagany przepisami rozporządzenia 2016/679, jak również oceną skutków dla ochrony danych osobowych⁵**. Przeprowadzenie oceny skutków dla ochrony danych osobowych jest narzędziem wspomagającym proces tworzenia przepisów prawa służących przetwarzaniu danych osobowych, ze względu na skalę⁶, zakres i sposoby przetwarzania danych osobowych, które mogą powodować wysokie ryzyko naruszenia praw lub wolności osób, których dane dotyczą.

Zgodnie z **art. 11 pkt 1 projektu ustawy** świadczenie „aktywni rodzice w pracy” nie przysługuje, jeżeli osoba ubiegająca się albo pobierająca to świadczenie została pozbawiona władzy rodzicielskiej. Z projektowanych przepisów ustawy nie wynika źródło pochodzenia informacji o pozbawieniu władzy rodzicielskiej osoby pobierającej świadczenie. Przyjęcie stosownej regulacji w tym zakresie jest niezbędne dla zapewnienia przejrzystości przetwarzania danych osobowych zgodnie z zasadą o której mowa w art. 5 ust. 1 lit. a rozporządzenia 2016/679⁷.

Zgodnie z projektowanym **art. 12 projektu ustawy**, w przypadku gdy matka albo ojciec marnotrawią wypłacane im świadczenie „aktywni rodzice w pracy” albo

³ Art. 9 ust. 1 rozporządzenia 2016/679 - Zabrania się przetwarzania danych osobowych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz przetwarzania danych genetycznych, danych biometrycznych w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej lub danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej tej osoby.

⁴ Uwzględniając stan wiedzy technicznej, koszt wdrażania oraz charakter, zakres, kontekst i cele przetwarzania oraz ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i wadze wynikające z przetwarzania, administrator - zarówno przy określaniu sposobów przetwarzania, jak i w czasie samego przetwarzania -wdraża odpowiednie środki techniczne i organizacyjne, takie jak pseudonimizacja, zaprojektowane w celu skutecznej realizacji zasad ochrony danych, takich jak minimalizacja danych, oraz w celu nadania przetwarzaniu niezbędnych zabezpieczeń, tak by spełnić wymogi niniejszego rozporządzenia oraz chronić prawa osób, których dane dotyczą.

⁵ Uzasadnionym jest dokonanie oceny skutków dla ochrony danych – zgodnie z art. 35 ust. 10 rozporządzenia 2016/679 - już w ramach oceny skutków regulacji w związku z przyjmowaniem określonej podstawy prawnej przetwarzania danych, co przy dokonaniu prawidłowej oceny i wypracowaniu przepisów szczególnych uwzględniających stosowanie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych może zastąpić dokonywanie takiej oceny przez podmioty stosujące / wykonujące następnie tak ustalone przepisy.

⁶ Motyw 91 rozporządzenia 2016/679 - Powinno to mieć zastosowanie w szczególności do operacji przetwarzania o dużej skali - które służą przetwarzaniu znacznej ilości danych osobowych na szczeblu regionalnym, krajowym lub ponadnarodowym i które mogą wpłynąć na dużą liczbę osób, których dane dotyczą, oraz które mogą powodować wysokie ryzyko, na przykład (ze względu na swój szczególny charakter) gdy zgodnie ze stanem wiedzy technicznej stosowana jest na dużą skalę nowa technologia - oraz do innych operacji przetwarzania powodujących wysokie ryzyko naruszenia praw lub wolności osób, których dane dotyczą, w szczególności gdy operacje te utrudniają osobom, których dane dotyczą, wykonywanie przysługujących im praw (...).

⁷ Dane osobowe muszą być przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i w sposób przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą ("zgodność z prawem, rzetelność i przejrzystość").

wydatkują je niezgodnie z celem, należne świadczenie „aktywni rodzice w pracy” w całości lub w części jest im przekazywane odpowiednio przez kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług. Ze względu na brak odpowiednich przepisów w projektowanej regulacji wątpliwości budzi kto, w jaki sposób, na podstawie jakich informacji, w tym danych osobowych oraz z jakiego źródła pozyskanych, podejmował będzie decyzję (w przypadku marnotrawienia wypłacanego świadczenia) dotyczącą określenia rzeczy, która zostanie przekazana matce lub ojcu w zamian za przysługujące świadczenie. Legalność, rzetelność oraz przejrzystość przetwarzania danych osobowych wymaga by zarówno dla podmiotów danych, jak i wykonawców tych norm, w przepisach ustawy unormowane zostały ww. aspekty.

Analogiczną uwagę należy podnieść do **art. 21 projektu ustawy**.

Wątpliwości budzi **art. 23 projektu ustawy**, który przewiduje, że: „nadzór nad zgodnością działań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie realizacji świadczeń „aktywny rodzic” z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw rodziny. Nadzór ten nie może dotyczyć spraw indywidualnych”. Projektowany przepis kierunkowo ocenić należy pozytywnie z punktu widzenia przetwarzania danych osobowych, które nie będzie następowało w toku nadzoru sprawowanego przez ministra. Jednakże realizacja świadczeń „aktywny rodzic” ściśle związana jest z realizacją indywidualnych świadczeń (Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadzi i wypłaca świadczenia). Powstaje wątpliwość, czy w związku z prowadzonym nadzorem minister właściwy do spraw rodziny w istocie nie będzie jednak przetwarzał jednostkowych danych osobowych, oraz jakie mechanizmy dla wypełnienia takiej normy ma zastosować ZUS. Zatem, o ile kontrola prowadzona przez ministra właściwego do spraw rodziny w zakresie realizacji świadczeń „aktywny rodzic” dotyczyć ma przetwarzania danych osobowych, to niezbędne jest wskazanie w przepisach ustawy zakresu tych danych. Wyjaśnienie tej kwestii, ewentualnie wskazanie zakresu danych podlegających przetwarzaniu przez ministra istotne jest dla zapewnienia stosowania w projektowanej regulacji zasady legalności, rzetelności i przejrzystości z art. 5 ust. 1 lit. a rozporządzenia 2016/679.

Projektowany przepis **art. 24 ust. 3 ustawy** zakłada, że stosując System Elektronicznej Wymiany Informacji wojewoda „wymienia dane” w zakresie świadczenia „aktywni rodzice w pracy” oraz „aktywnie w domu”. Projektowane rozwiązanie może prowadzić do swobodnego kształtowania sposobu i zakresu przetwarzanych danych, wskazuje jedynie „że w ramach świadczenia” wymienia dane, nie wskazuje natomiast na cel i zakres ich wymiany. O ile w ocenie Projektodawcy niezbędne jest, aby wskazany w tej normie podmiot wymieniał dane w Systemie, to powinno to następować wyłącznie dla celów określonych w przepisach i w sposób tymi przepisami wyznaczony. Wyjaśnienia Projektodawcy i wyczerpującego doprecyzowania w przepisach wymaga sposób wykonywania tej „wymiany”. W szczególności pomiędzy jakimi podmiotami ma następować, w oparciu o jakie kryteria, jakim celom wymiana ma służyć, zwłaszcza o ile ma następować w sposób zautomatyzowany. Wymiana danych nie może również prowadzić do utraty przez administratora kontroli nad procesami przetwarzania danych osobowych.

Podejmowanie w indywidualnych sprawach decyzji wywołującej skutki prawne, oparte wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych, wymaga przyjęcia w przepisach krajowych regulacji odpowiadającej warunkom z art. 22 rozporządzenia 2016/679⁸. Ponadto, wymiana bliżej nieokreślonych danych w nieokreślony sposób nie może prowadzić do łączenia baz danych co jest niedopuszczalne w świetle motywu 31 rozporządzenia 2016/679⁹. W wyroku C-201/14 w sprawie *Sarmanda Bara* Trybunał Sprawiedliwości UE orzekł, że odrębne organy w ramach administracji publicznej należy traktować jako odrębnych administratorów z własnymi przesłankami, co w konsekwencji oznacza, że organ, któremu w ramach administracji przekazuje się dane osobowe, jest odbiorcą.

Art. 25 ust. 3 projektu ustawy przewiduje, że „Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przetwarza dane osobowe, jeżeli jest to niezbędne do prowadzenia punktu kontaktowego, o którym mowa w ust. 2, w tym do realizacji praw lub obowiązków wynikających z przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego”. W ocenie organu nadzorczego zbędne jest wprowadzanie dodatkowej regulacji (niezawierającej treści normatywnej), skoro przetwarzanie danych w celu „realizacji praw lub obowiązków wynikających z przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego” wynika wprost z zadania ministra dotyczącego prowadzenia ww. punktu (art. 25 ust. 2 projektowanej ustawy). Jednocześnie, jak każdy administrator, minister obowiązany jest stosować przepisy rozporządzenia 2016/679. Obowiązek przetwarzania danych osobowych może następować jedynie wtedy, gdy jest to niezbędne do wykonywania operacji przetwarzania danych – tu do prowadzenia punktu kontaktowego w zakresie świadczenia „aktywni rodzice w pracy” oraz świadczenia „aktywnie w domu”.

⁸ Zgodnie z art. 22 RODO: 1. Osoba, której dane dotyczą, ma prawo do tego, by nie podlegać decyzji, która opiera się wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu, w tym profilowaniu, i wywołuje wobec tej osoby skutki prawne lub w podobny sposób istotnie na nią wpływa. 2. Ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli ta decyzja: a) jest niezbędna do zawarcia lub wykonania umowy między osobą, której dane dotyczą, a administratorem; b) jest dozwolona prawem Unii lub prawem państwa członkowskiego, któremu podlega administrator i które przewiduje właściwe środki ochrony praw, wolności i prawnie uzasadnionych interesów osoby, której dane dotyczą; lub c) opiera się na wyrażonej zgodzie osoby, której dane dotyczą. 3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 lit. a) i c), administrator wdraża właściwe środki ochrony praw, wolności i prawnie uzasadnionych interesów osoby, której dane dotyczą, a co najmniej prawa do uzyskania interwencji ludzkiej ze strony administratora, do wyrażenia własnego stanowiska i do zakwestionowania tej decyzji. 4. Decyzje, o których mowa w ust. 2, nie mogą opierać się na szczególnych kategoriach danych osobowych, o których mowa w art. 9 ust. 1, chyba że zastosowanie ma art. 9 ust. 2 lit. a) lub g) i istnieją właściwe środki ochrony praw, wolności i prawnie uzasadnionych interesów osoby, której dane dotyczą.

⁹ Organy publiczne, którym ujawnia się dane osobowe w związku z ich prawnym obowiązkiem sprawowania funkcji publicznej (takich jak organy podatkowe, organy celne, finansowe jednostki analityki finansowej, niezależne organy administracyjne czy organy rynków finansowych regulujące i nadzorujące rynki papierów wartościowych), nie powinny być traktowane jako odbiorcy, jeżeli otrzymane przez nie dane osobowe są im niezbędne do przeprowadzenia określonego postępowania w interesie ogólnym zgodnie z prawem Unii lub prawem państwa członkowskiego. Żądanie ujawnienia danych osobowych, z którym występują takie organy publiczne, powinno zawsze mieć formę pisemną, być uzasadnione, mieć charakter wyjątkowy, nie powinno dotyczyć całego zbioru danych ani prowadzić do połączenia zbiorów danych. Przetwarzając otrzymane dane osobowe, takie organy powinny przestrzegać mających zastosowanie przepisów o ochronie danych, zgodnie z celami przetwarzania.

Wśród danych osobowych wymienionych we wniosku o ustalenie prawa do świadczenia „aktywni rodzice w pracy” (art. 27 ust. 1 pkt 1 lit. a projektu ustawy) wymieniono datę urodzenia wnioskodawcy (matki lub ojca). Proponowane rozwiązanie nie znajduje uzasadnienia zwłaszcza, że jednocześnie przetwarzany jest numer PESEL, który jednoznacznie identyfikuje określoną osobę fizyczną, w tym wskazuje na jej datę urodzenia. Dodatkowo zauważyć należy, że dla realizacji ww. świadczeń istotny jest jedynie wiek dziecka (wyznacza granice przysługujących świadczeń), nie zaś wiek matki czy ojca.

Analogiczną uwagę należy podnieść do art. 28 ust. 1 pkt 1, art. 29 ust. 1 pkt. 1 lit. a projektu ustawy.

Art. 27 ust. 1 pkt 1 lit. a projektu ustawy przewiduje zamieszczanie we wniosku adresu poczty elektronicznej i numeru telefonu wnioskodawcy. Projektowany przepis wymaga przeredagowania tak, aby jednoznacznie wynikało z niego, że podanie adresu poczty elektronicznej i numeru telefonu jest fakultatywne. Za powyższym przemawia fakt, że w polskim porządku prawnym nie został nałożony na osoby fizyczne obowiązek posiadania poczty elektronicznej czy też posiadania numeru telefonu.

Analogiczną uwagę należy podnieść do art. 27 ust. 1 pkt 1 lit b i c, art. 28 ust. 1 pkt 1, art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. a i b projektu ustawy.

Art. 27 ust. 1 pkt 3 lit. f projektu ustawy przewiduje, że wniosek o ustalenie prawa do świadczenia „aktywni rodzice w pracy” w zakresie danych dotyczących dziecka zawiera „inne informacje wynikające z innych dokumentów, w tym oświadczeń, niezbędnych do ustalenia prawa do świadczenia „aktywni rodzice w pracy”. Konstrukcja tej normy wskazuje na otwarty katalog danych osobowych pozyskiwanych przez organy publiczne (dowolnych, nieograniczonych ani pod kątem kategorii danych ani kategorii osób) dla ustalenia (przyznania lub odmowy przyznania) świadczenia. Takie rozwiązanie może prowadzić do pozyskiwania nadmiarowych danych osobowych i naruszać zasadę minimalizacji danych (art. 5 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2016/679)¹⁰. Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, gdy zakres danych może obejmować przetwarzanie szczególnych kategorii danych osobowych dotyczących zdrowia (art. 9 rozporządzenia 2016/679) lub danych z art. 10 rozporządzenia 2016/679. Projektowana regulacja wymaga ponownej analizy i doprecyzowania pod kątem adekwatności przetwarzanych danych.

Analogiczną uwagę należy podnieść do art. 27 ust. 3 pkt 9, art. 28 ust. 1 pkt 2 lit. d oraz art. 28 ust. 2 projektu ustawy.

Art. 27 ust. 1 pkt 4 projektu ustawy przewiduje, że we wniosku o ustalenie prawa do świadczenia „aktywni rodzice w pracy” zamieszczany jest „numer rachunku płatniczego w kraju lub numer wydanego w kraju instrumentu płatniczego w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. z 2024 r. poz. 30), chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe stanowią inaczej”. Zauważyć należy, że numer rachunku płatniczego nie jest niezbędny (na pierwszym etapie, składania wniosku)

¹⁰ Dane osobowe muszą być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane.

do ustalenie prawa do świadczenia, a niezbędnym się staje dopiero na etapie przyznania świadczenia. Pod rozważę projektodawcy poddaje się zatem zastosowanie w tym przypadku testu niezbędności pozyskiwania tej informacji na poszczególnych etapach postępowania o przyznanie świadczenia celem poszanowania zasady ograniczenia celu oraz minimalizacji danych.

Zgodnie z art. 27 ust. 3 pkt 3 projektu ustawy przewiduje się, że do wniosku o ustalenie prawa do świadczenia „aktywni rodzice w pracy” dołącza się prawomocne orzeczenie sądu orzekające rozwód lub separację. Proponowane rozwiązanie, które stanowi o dołączaniu pełnej treści prawomocnego orzeczenia sądu orzekającego o rozwodzie lub separacji, w konsekwencji prowadzi do pozyskania danych osobowych w szerszym zakresie niż niezbędny do ustalenia prawa do świadczenia. Należy zwrócić uwagę, że sąd w wyroku rozwodowym rozstrzyga o całokształcie spraw związanych z funkcjonowaniem rodziny (mażeńskich, rodzicielskich, alimentacyjnych, mieszkaniowych, majątkowych wskazanych w przepisach¹¹). Zatem dołączanie pełnej treści ww. dokumentu będzie stanowić przetwarzanie szeregu okoliczności i danych osobowych, które nie są niezbędne dla realizacji celu jakim jest ustalenie prawa do świadczenia „aktywni rodzice w pracy”, np. mogą to być też dane osób trzecich i to zarówno zwykłe jak i szczególnych kategorii. Proponowane rozwiązanie narusza zasadę ograniczenia celu (art. 5 ust. 1 lit b rozporządzenia 2016/679)¹² oraz minimalizacji danych. Pod rozważę poddaje się zatem możliwość zastąpienia przewidzianego w tym przepisie prawomocnego orzeczenia sądu orzekającego o rozwodzie lub separacji zaświadczeniem o stanie cywilnym¹³ lub odpisem skróconym aktu małżeństwa¹⁴.

Analogiczną uwagę należy podnieść do art. 27 ust. 3 pkt 7 projektu ustawy.

Art. 30 projektu ustawy stanowi, że „ustalając prawo do świadczeń „aktywny rodzic”, uwzględnia się informacje i dokumenty, o których mowa w art. 27–29, oraz informacje uzyskane z rejestrów publicznych lub zweryfikowane w rejestrach publicznych, o których mowa w art. 43”. Projektowana norma nie definiuje kto odpowiedzialny jest za działania związane z ustalaniem, weryfikowaniem informacji, w tym danych osobowych, związanych z przyznaniem prawa do świadczeń „aktywny

¹¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.).

¹² Dane osobowe muszą być zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami; dalsze przetwarzanie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych nie jest uznawane w myśl art. 89 ust. 1 za niezgodne z pierwotnymi celami ("ograniczenie celu").

¹³ Zgodnie z art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1378) w akcie stanu cywilnego określa się stan cywilny osoby jako sytuację tej osoby w odniesieniu do małżeństwa: panna, kawaler, zamężna, żonaty, rozwiedziona, rozwiedziony, wdowa, wdowiec.

¹⁴ Zgodnie z art. 48 ust. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1378) odpis skrócony aktu małżeństwa zawiera: 1) nazwiska i imiona oraz nazwiska rodowe małżonków, daty i miejsca ich urodzenia; 2) datę i miejsce zawarcia małżeństwa; 3) nazwiska rodowe i imiona rodziców osób, które zawarły małżeństwo; 4) nazwisko lub nazwiska małżonków, które będą nosić po zawarciu małżeństwa; 5) nazwisko małżonków, jeżeli jest inne niż w pkt 4; 6) nazwisko dzieci zrodzonych z tego małżeństwa; 7) adnotację o ustaniu małżeństwa, jego unieważnieniu, ustaleniu nieistnienia małżeństwa, separacji, zniesieniu separacji, oznaczenie sądu, sygnaturę akt-sprawy, datę uprawomocnienia się orzeczenia oraz oznaczenie aktu zgonu.

rodzic". Przyjmowanie precyzyjnych rozwiązań w tym zakresie jest niezbędne dla właściwego stosowania przepisów rozporządzenia 2016/679, w tym poszanowania zasad dotyczących przetwarzania danych osobowych: zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości oraz rozliczalności o której mowa w art. 5 ust. 2 rozporządzenia 2016/679¹⁵, a w konsekwencji właściwego wskazania praw i obowiązków administratorów¹⁶ przetwarzających dane osobowe. Normy prawne regulujące procesy przetwarzania danych osobowych powinny być określone precyzyjnie i wskazywać na podmioty biorące udział w przetwarzaniu danych osobowych. Tymczasem projektowana norma ma blankietowy charakter, nie wynika z niej kto przetwarza dane ustalając prawo do świadczeń, nie odpowiada standardom dotyczącym przetwarzania danych osobowych.

W art. 32 ust. 1 pkt 2 projektu ustawy wskazane zostało, że wniosek o ustalenie prawa do świadczenia składany jest za pomocą systemów teleinformatycznych spełniających wymogi określone w informacji zamieszczonej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Powstaje zatem wątpliwość, czy spełnienie określonych wymogów dotyczących wskazanych systemów będzie weryfikowane, a jeśli tak, to przez jaki konkretnie podmiot. Ponadto istotne jest również wskazanie o jaki system teleinformatyczny chodzi (art. 32 ust. 1 pkt 3 projektu ustawy). W szczególności czy na potrzeby składania wniosków o ustalenie prawa do świadczenia minister właściwy do spraw rodziny utworzy system teleinformatyczny specjalnie do tego przeznaczony i jaki będzie w związku z tym status podmiotu prowadzącego taki system w związku z przetwarzaniem w nim danych osobowych.

Art. 32 ust. 3 projektu ustawy przewiduje, że „Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie porozumienia, może zapewnić dostęp do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku i załączników do wniosku oraz zapewnić pomoc przy wnoszeniu tych dokumentów w miejscu innym niż siedziba, oddział lub wyznaczona jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.”. Z powyższego przepisu wynika, że dane osobowe wnioskodawców zostaną udostępnione innym niż organ właściwy jednostkom na podstawie „porozumienia”, a zatem aktu pozbawionego waloru konstytucyjnego źródła prawa powszechnie obowiązującego (art. 87 Konstytucji RP). Jak wynika z norm konstytucyjnych (art. 31 ust. 3 oraz art. 51 ust. 1 i 3 Konstytucji RP) prawa i obowiązki, w tym w zakresie przetwarzania danych osobowych mogą wynikać jedynie z przepisów o odpowiedniej randze, tj. ustawy, a nie być oddawane woli podmiotów wiążących się porozumieniem, jak również nieznane osobom, których dane dotyczą. Jest to istotne z punktu widzenia stanowienia podstaw prawnych przetwarzania danych osobowych o odpowiedniej randze, jak i jasnego i

¹⁵ Administrator jest odpowiedzialny za przestrzeganie przepisów ust. 1 i musi być w stanie wykazać ich przestrzeganie ("rozliczalność").

¹⁶ Administrator oznacza osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, jednostkę lub inny podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych; jeżeli cele i sposoby takiego przetwarzania są określone w prawie Unii lub w prawie państwa członkowskiego, to również w prawie Unii lub w prawie państwa członkowskiego może zostać wyznaczony administrator lub mogą zostać określone konkretne kryteria jego wyznaczania;

precyzyjnego określenia ról podmiotów przetwarzających dane osobowe i związanej z tym odpowiedzialności za przetwarzanie danych. Granice i zakresy działań stanowiących wykonywanie operacji na danych osobowych powinny w przypadku organów władzy publicznej wynikać z przepisów rangi ustawy, ewentualnie mogą być doprecyzowane w aktach wykonawczych, wydanych na jej podstawie.

Wątpliwości budzi art. 33 ust. 2 projektu ustawy, który wskazuje, że „na potrzeby złożenia wniosku o ustalenie prawa do świadczenia „aktywny rodzic” i załączników do tego wniosku bank krajowy na wniosek klienta, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa na wniosek członka i minister właściwy do spraw rodziny na wniosek osoby, o której mowa w art. 27 ust. 1, przekazują do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dane niezbędne do uwierzytelnienia, pozwalające na założenie profilu informacyjnego, o którym mowa w art. 32 ust. 1 pkt 1”. Projektowana norma jest nieczytelna, dodatkowo nie precyzuje w jaki sposób następuje przekazywanie przez wskazane podmioty wniosku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jak również nie określa jakie informacje przetwarzane są we wniosku. Wyjaśnienie i sprecyzowanie tych kwestii niezbędne jest dla realizacji zasady zgodności z prawem i przejrzystości przetwarzania danych.

Art. 34 ust. 8 projektu ustawy przewiduje, że „decyzje, postanowienia, zawiadomienia, wezwania, zaświadczenia, informacje i inne pisma, o których mowa w ust. 5, opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym, kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo zamieszcza się w nich imię, nazwisko i stanowisko służbowe osoby upoważnionej do ich wydania”. W pierwszej kolejności, skoro stosowane ma być rozwiązanie alternatywne (wskazuje na to użycie wyrazu „albo”), to doprecyzowania wymaga w jakich sytuacjach przyjmowane ma być rozwiązanie w postaci „zamieszczania [w rozstrzygnięciu] imienia, nazwiska i stanowiska służbowego osoby upoważnionej do ich wydania”. Ponadto wskazać należy, że korzystanie z rozwiązania związanego z „opatrywaniem” dokumentacji wymienionej w tym przepisie (w ramach usług zaufania publicznego) nie powinno się wiązać z przetwarzaniem innych danych osobowych osoby wydającej tę dokumentację (najczęściej pracownika) niż wskazane w tym ustępie tj. imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe tej osoby. Natomiast posługiwanie się kwalifikowanym podpisem elektronicznym wiąże się z ujawnianiem w treści podpisu numeru PESEL. W rozumieniu art. 87 rozporządzenia 2016/679¹⁷ PESEL jest krajowym numerem identyfikacyjnym, którego przetwarzanie powinno odbywać się z zachowaniem odpowiednich zabezpieczeń praw i wolności osoby, której dane dotyczą, przewidzianych w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych. Przetwarzanie numeru PESEL bez wyraźnie określonej podstawy prawnej stanowiącej o obowiązku i zachowania odpowiednich zasad bezpieczeństwa może stwarzać różnego rodzaju zagrożenia w sferze ochrony danych osobowych. Ponadto zauważyć trzeba, że

¹⁷ Zgodnie z art. 87 RODO: Państwa członkowskie mogą określić szczególne warunki przetwarzania krajowego numeru identyfikacyjnego lub innego identyfikatora o zasięgu ogólnym. W takim przypadku krajowego numeru identyfikacyjnego lub innego identyfikatora o zasięgu ogólnym używa się wyłącznie z zachowaniem odpowiednich zabezpieczeń praw i wolności osoby, której dane dotyczą, które przewiduje niniejsze rozporządzenie.

numer PESEL służy do identyfikacji osoby fizycznej w celach prywatnych nie zaś służbowych czy zawodowych, dlatego przetwarzanie tej danej identyfikującej osobę fizyczną powinno mieć miejsce dla celów osobistych. Przez wzgląd na poszanowanie zasady zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości oraz zasady ograniczenia celu pod roz wagę Projektodawcy poddaje się ponowną analizę projektowanego art. 34 ust. 8 projektu ustawy.

Art. 34 ust. 11 projektu ustawy stanowi, że „Zakład Ubezpieczeń Społecznych gromadzi dokumentację w sprawie świadczeń „aktywny rodzic” w systemie teleinformatycznym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w formie dokumentów elektronicznych oraz skanów dokumentów papierowych i innych załączników do wniosków”. Przepis prawa, dotyczący gromadzenia dokumentacji w sprawie świadczeń „aktywny rodzic” przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, analogiczny do art. 34 ust. 11 projektu ustawy powinien znajdować się w przepisach ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych¹⁸. Pod roz wagę poddaje się zatem, przy kolejnej nowelizacji przepisów ustawy, jako wniosek de lege ferenda, odzwierciedlenie w jej treści projektowanego przepisu.

Zgodnie z art. 34 ust. 12 projektu ustawy „Zakład Ubezpieczeń Społecznych udostępnia stronom postępowania, na ich wniosek, oraz organom uprawnionym na podstawie ustawy dokumentację zgromadzoną w sprawie świadczenia „aktywny rodzic” w formie wydruków z systemu teleinformatycznego lub w formie elektronicznej określonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, o ile strona postępowania lub inny organ ma techniczne możliwości odczytania tej dokumentacji. Tak udostępniona dokumentacja nie wymaga uwierzytelnienia”. Celem projektu ustawy jest udzielanie świadczeń wspierających rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka. Tymczasem projektowane rozwiązanie zezwala różnym organom, w zakresie ich ustawowych zadań, na udostępnienie zgromadzonej dokumentacji w sprawie świadczenia „aktywny rodzic”, lecz nie wskazuje jednocześnie na cel ich przetwarzania. Przetwarzanie danych osobowych realizowane przez organy publiczne wymaga istnienia obowiązku, który ma być przez nie realizowany stosowanie do art. 6 ust. 1 lit. c lub e¹⁹ oraz spełniać warunki z art. 6

¹⁸ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 497).

¹⁹ Przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy - i w takim zakresie, w jakim - spełniony jest co najmniej jeden z poniższych warunków: przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze.

ust. 3 rozporządzenia 2016/679²⁰. Ponadto udostępnianie danych osobowych zawsze powinno następować na uzasadniony wniosek i mieć charakter wyjątkowy, nie powinno to dotyczyć przekazywania całego zbioru danych²¹. Projektowana regulacja przewiduje również udostępnianie w formie elektronicznej określonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, o ile strona postępowania lub inny organ ma techniczne możliwości odczytania tej dokumentacji. Wyjaśnienia zatem i doprecyzowania wymaga w jaki sposób Zakład Ubezpieczeń Społecznych weryfikował będzie czy strona lub organ dysponuje odpowiednimi w tym zakresie rozwiązaniami.

W art. 35 projektu ustawy wskazane zostało, że „Zakład Ubezpieczeń Społecznych może udostępnić na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej wzór wniosku o ustalenie prawa do świadczenia „aktywni rodzice w pracy”, wzór wniosku o ustalenie prawa do świadczenia „aktywnie w żłobku” oraz wzór wniosku o ustalenie prawa do świadczenia „aktywnie w domu”. Projektowana konstrukcja nie wprowadza obowiązku, wskazuje jedynie na możliwość udostępnienia przedmiotowego wzoru wniosku w Biuletynie Informacji Publicznej. Tymczasem wzór wniosku winien zostać określony w przepisach prawa, w akcie wykonawczym wydanym na podstawie delegacji projektowanej ustawy zważywszy, że w treści wniosku będą przetwarzane dane osobowe. Brak określenia wzoru wniosku w przepisach prawa może prowadzić do swobodnego kształtowania zakresu przetwarzanych danych osobowych na wniosku, co nie odpowiada zasadzie legalności, rzetelności i przejrzystości z art. 5 ust. 1 lit a, ograniczenia celu art. 5 ust. 1 lit. b oraz minimalizacji danych z art. 5 ust. 1 lit c rozporządzenia 2016/679.

Wątpliwości budzi art. 37 ust. 2 projektu ustawy stanowiący, że: „Minister właściwy do spraw informatyzacji po otrzymaniu od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych numerów PESEL osób uprawnionych do świadczeń „aktywny rodzic” i członków ich rodzin niezwłocznie przekazuje posiadane dane z rejestru PESEL w zakresie informacji o zgonach oraz informacje, o których mowa w art. 8 pkt 26 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2022 r. poz. 1191 oraz z 2023 r. poz. 497, 1394 i 1941)”. Przewidywane jest zatem przekazywanie przez ministra właściwego do spraw informatyzacji pozyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych numerów PESEL osób uprawnionych do świadczeń

²⁰ Podstawa przetwarzania, o którym mowa w ust. 1 lit. c) i e), musi być określona:

a) w prawie Unii; lub

b) w prawie państwa członkowskiego, któremu podlega administrator.

Cel przetwarzania musi być określony w tej podstawie prawnej lub, w przypadku przetwarzania, o którym mowa w ust. 1 lit. e) - musi być ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. Podstawa prawna może zawierać przepisy szczegółowe dostosowujące stosowanie przepisów niniejszego rozporządzenia, w tym: ogólne warunki zgodności z prawem przetwarzania przez administratora; rodzaj danych podlegających przetwarzaniu; osoby, których dane dotyczą; podmioty, którym można ujawnić dane osobowe; cele, w których można je ujawnić; ograniczenia celu; okresy przechowywania; oraz operacje i procedury przetwarzania, w tym środki zapewniające zgodność z prawem i rzetelność przetwarzania, w tym w innych szczególnych sytuacjach związanych z przetwarzaniem, o których mowa w rozdziale IX. Prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego muszą służyć realizacji celu leżącego w interesie publicznym, oraz być proporcjonalne do wyznaczonego, prawnie uzasadnionego celu.

²¹ Motyw 31 rozporządzenia 2016/679.

„aktywny rodzic” i członków ich rodzin w zakresie informacji o zgonach z podaniem daty zgonu. Wprawdzie regulacja dotyczy danych osób nieżyjących (nieobjętych reżimem przepisów rozporządzenia 2016/679), niemniej jednak warto zauważyć, że nie wskazano komu, w jakim celu i w jakim trybie ma nastąpić przekazywanie wskazanych w tym przepisie informacji. Pamiętać należy, iż zasady udostępniania danych z rejestrów PESEL określone są kompleksowo w przepisach ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2022 r. poz. 1191 ze zm.) i ewentualna zmiana trybu udostępnienia danych z tego rejestru powinna nastąpić poprzez nowelizację tej ustawy.

Art. 38 projektu ustawy wskazuje na zasady przetwarzania danych osobowych na potrzeby złożenia wniosku o ustalenie prawa do świadczenia, realizowane w imieniu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (administratora w rozumieniu art. 4 pkt 7 rozporządzenia 2016/679²²), w tym zapewnienie bezpieczeństwa przetwarzania danych zgodnie z art. 32 rozporządzenia 2016/679, umożliwienie prowadzenia audytów i inspekcji w podmiotach, usuwania danych objętych treścią wniosku niezwłocznie po otrzymaniu informacji o potwierdzeniu złożenia wniosku, korzystania z usług innego podmiotu, obowiązku zachowania poufności. Skoro projektodawca decyduje się na dopuszczalny przepisami art. 28 rozporządzenia 2016/679 inny instrument prawny służący powierzeniu przetwarzania danych osobowych, to regulacja dotycząca przetwarzania danych osobowych dokonywanego w imieniu administratora powinna uwzględniać wszystkie elementy wskazane w art. 28 ust. 3 rozporządzenia 2016/679.

Wskazane w **art. 39 projektu ustawy** okresy retencji danych osobowych nie zostały w żaden sposób uzasadnione, co powoduje, że niejasny jest cel, dla którego dane te mają być przechowywane przez wyznaczony w projektowanych przepisach okres. Przez wzgląd na zasadę ograniczenia przechowywania z art. 5 ust. 1 lit. e rozporządzenia 2016/679²³ doprecyzowania wymaga cel w jakim dane przechowywane są przez okres dwóch lat jeśli świadczenie zostało przyznane lub jeden rok gdy nie zostało przyznane. Ponadto okresy retencji danych osobowych powinny być także przeanalizowane przez pryzmat przepisów określających okresy archiwizacji nośników, na których dane są utrwalone²⁴. Jednocześnie należy pozytywnie ocenić rozwiązanie zawarte w **art. 40 projektu ustawy**, które stanowi, że

²² Administrator oznacza osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, jednostkę lub inny podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych; jeżeli cele i sposoby takiego przetwarzania są określone w prawie Unii lub w prawie państwa członkowskiego, to również w prawie Unii lub w prawie państwa członkowskiego może zostać wyznaczony administrator lub mogą zostać określone konkretne kryteria jego wyznaczania.

²³ Dane osobowe muszą być przechowywane w formie umożliwiającej identyfikację osoby, której dane dotyczą, przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane; dane osobowe można przechowywać przez okres dłuższy, o ile będą one przetwarzane wyłącznie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych na mocy art. 89 ust. 1, z zastrzeżeniem że wdrożone zostaną odpowiednie środki techniczne i organizacyjne wymagane na mocy niniejszego rozporządzenia w celu ochrony praw i wolności osób, których dane dotyczą ("ograniczenie przechowywania").

²⁴ Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164 z późn. zm.).

po upływie okresów przechowywania wskazanych w art. 39, dane usuwane są niezwłocznie.

W przypadku wystąpienia wątpliwości dotyczących sprawowania przez osobę uprawnioną opieki nad dzieckiem, wydatkowania świadczenia niezgodnego z celami lub marnotrawienia świadczenia, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zwrócić się do właściwego kierownika ośrodka pomocy społecznej lub dyrektora centrum usług społecznych o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, w celu weryfikacji tych wątpliwości (**art. 41 ust. 1 projektu ustawy**). Z projektowanych przepisów nie wynika jakie dane osobowe będą przetwarzane w związku z przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego, dlatego z uwagi na przejrzystość przetwarzania danych, projektowane przepisy mogłyby odsyłać odpowiednio do przepisów obowiązujących w tym zakresie. Z przepisów nie wynika czy dokumentacja tworzona przez podmiot przeprowadzający wywiad środowiskowy przekazywana jest do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych czy pozostaje w podmiocie ją tworzącym, a jeśli tak to jakie konkretnie informacje są przekazywane w celu weryfikacji wątpliwości. W związku z tym, że podczas ww. wywiadu może dochodzić do przetwarzania danych osobowych, w tym szczególnych kategorii, niezbędne jest uzupełnienie projektowanego przepisu o rozwiązania odzwierciedlające poszanowanie zasad przetwarzania tych danych lub odwołanie do konkretnych przepisów krajowych, które regulują ww. kwestie. Należy również wskazać, w jakim trybie będą te dane przekazywane przez uprawnione podmioty do przeprowadzenia wywiadów administratorów.

Zgodnie z **art. 41 ust 2 projektowanej regulacji** Zakład Ubezpieczeń Społecznych może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych na podstawie ustawy z wnioskiem o udzielenie informacji o okolicznościach dotyczących sprawowania opieki nad dzieckiem, wydatkowania świadczenia lub marnotrawienia świadczenia, jeśli informacje te zostały ustalone w wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż trzy miesiące przed dniem otrzymania przez ośrodek wniosku o informacje. Na podstawie tak sformułowanego przepisu może dochodzić do ujawniania informacji niezwiązanych z realizacją uprawnienia, nie wskazany został bowiem cel tej regulacji. Uzasadnionym jest powtórne poddanie analizie projektowanego rozwiązania pod kątem zasady ograniczenia celu.

Art. 42 ust. 1 projektu ustawy przewiduje, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych i wojewoda wymieniają się niezbędnymi informacjami w sprawach o świadczenia. Projektowana norma dotycząca wymiany informacji, w tym danych osobowych, zawiera w swej treści zwrot „w szczególności”, co może prowadzić do swobodnego kształtowania zakresu przekazywanych informacji o charakterze osobowym. Wyjaśnienia Projektodawcy i wyczerpującego doprecyzowania w przepisach wymaga sposób wykonywania tej „wymiany”. W szczególności w oparciu o jakie kryteria, jakim celom ma służyć, zwłaszcza gdy ma następować w sposób zautomatyzowany, czy poprzez taką wymianę dochodzi do automatycznego zasilania przez te same dane rejestrów prowadzonych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i wojewodę. Wymiana informacji pomiędzy wskazanymi w tym przepisie

podmiotami nie może prowadzić do pozbawiania dotychczasowego administratora prawa kontroli danych udostępnianych innemu administratorowi, tę zaś wzmacnia tryb wnioskowy. Wzajemne wymienianie się informacjami może prowadzić do łączenia baz danych co jest niedopuszczalne w świetle motywu 31 rozporządzenia 2016/679 i zasady legalizmu (art. 5 ust. 1 lit. a rozporządzenia 2016/679).

Uzasadnionym jest zatem dokładne określenie w projektowanych przepisach zakresu przekazywanych informacji (zamkniętego katalogu danych) oraz wskazania trybu ich przekazywania wraz z jego kontrolą.

W odniesieniu do **art. 42 ust. 3 projektu ustawy** wątpliwości budzi brak wskazania w projektowanych przepisach w jaki sposób Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazuje informacje, w tym dane osobowe, wojewodzie. Wskazanie tej kwestii w przepisach prawa jest istotne ze względu na poszanowanie zasady integralności i poufności określonej w art. 5 ust. 1 lit f rozporządzenia 2016/679²⁵.

Art. 43 ust. 1 projektu ustawy przewiduje, że „Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ustalając lub weryfikując prawo do świadczenia „aktywni rodzice w pracy” lub świadczenia „aktywnie w domu”, jest obowiązany do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji, drogą elektroniczną z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności, z systemu informacji oświatowej, z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych, o którym mowa w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazu dziennych opiekunów i podmiotów zatrudniających dziennych opiekunów, o których mowa w przepisach o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, oraz z własnych rejestrów [...]”. Proponowane rozwiązanie dotyczące **samodzielnego (nieograniczonego) dostępu do różnych rejestrów**, może prowadzić do pozyskiwania szerokiego zakresu danych osobowych, w tym danych szczególnych kategorii, dotyczących zdrowia (art. 9 ust. 1 rozporządzenia 2016/679). Samodzielne korzystanie z rejestrów publicznych może powodować szereg ryzyk rzutujących na odpowiedzialność zarówno administratora danych przetwarzanych w rejestrze, z którego dane są pozyskiwane, jak i administratora pozyskującego dane osobowe. Może to m.in. prowadzić do: naruszenia bezpieczeństwa z powodu utraty (braku) kontroli nad rejestrem i gromadzonymi w nim danymi; do nieograniczonego celem pozyskiwania danych (w tym w sposób zautomatyzowany, skoro nie odbywa się w trybie wnioskowym); do uniemożliwienia rozliczenia administratora, z którego rejestrów czerpie dane Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zakresie przetwarzania danych osobowych zgodnie z przepisami ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych – naruszenie zasady rozliczalności z art. 5 ust. 2 rozporządzenia 2016/679²⁶. Pamiętać należy, iż każdy administrator prowadzący rejestr publiczny ponosi szczególną odpowiedzialność za to jakie dane, komu, na jakiej podstawie prawnej i w jakim celu

²⁵ Dane osobowe muszą być przetwarzane w sposób zapewniający odpowiednie bezpieczeństwo danych osobowych, w tym ochronę przed niedozwolonym lub niezgodnym z prawem przetwarzaniem oraz przypadkową utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, za pomocą odpowiednich środków technicznych lub organizacyjnych ("integralność i poufność").

²⁶ Administrator jest odpowiedzialny za przestrzeganie przepisów ust. 1 i musi być w stanie wykazać ich przestrzeganie ("rozliczalność").

udostępnia. Tworzenie rejestrów publicznych wiąże się z szeregiem ryzyk (ogromna ilość danych różnych kategorii objętych często reżimem różnych tajemnic prawnie chronionych, przetwarzanych w ściśle określonych celach). Powstaje pytanie w jakim trybie ZUS miałby dane z tych rejestrów pozyskiwać/weryfikować (tryb wnioskowy, teletransmisji) i czy wprowadzając takie rozwiązanie nie należałoby w pierwszej kolejności dokonać zmian w przepisach dotyczących prowadzenia rzeczonych rejestrów. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest bowiem administratorem danych przetwarzanych w rejestrach publicznych innych podmiotów – administratorów, a co za tym idzie nie może „samodzielnie” decydować o zmianie celów przetwarzania danych w tych rejestrach. Doprecyzowanie tych kwestii jest niezwykle istotne dla zapewnienia stosowania zasad dotyczących przetwarzania danych osobowych: legalności, rzetelności i przejrzystości, ograniczenia celu, minimalizacji danych, integralności i poufności oraz rozliczalności.

Analogiczną uwagę należy podnieść do **art. 43 ust. 1 i 2 projektu ustawy**.

Przewiduje się w **art. 43 ust. 3 projektu ustawy**, że w przypadku awarii systemów teleinformatycznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych weryfikuje te informacje w drodze pisemnej wymiany informacji. Projektowany przepis wskazuje na uzyskiwanie informacji w drodze pisemnej wymiany informacji, nie określając przy tym pomiędzy jakimi podmiotami ta wymiana będzie następować i gdzie będą utrwalane dane osobowe z nią związane. Projektowane rozwiązanie otwiera możliwość pozyskiwania danych z nieokreślonych źródeł w nieokreślonym zakresie. Przepisy prawa powinny wyznaczać granice podmiotom publicznym, co do tego jak podmiot może realizować określone zadania, a tym samym realizować założenia wpływające z zasad ochrony danych osobowych.

Art. 64 pkt 7 projektu ustawy w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2024 r. poz. 338) w art. 27 ust. 4 pkt 11) dodaje lit. f o treści: „informację, czy dziecko jest niepełnosprawne lub wymagające szczególnej opieki”. Tym samym przewiduje się, że w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych wśród danych dotyczących dziecka uczęszczającego do placówki przetwarzane mają być dane szczególnych kategorii, dotyczące zdrowia. Proponowane rozwiązanie nie precyzuje celu dodawanej regulacji oraz nie wskazuje jaki zakres informacji o niepełnosprawności lub wymaganiu szczególnej opieki jest niezbędny z punktu widzenia adekwatności przetwarzanych danych. Wskazane rozwiązanie nie odpowiada zatem zasadzie ograniczenia celu oraz minimalizacji danych z art. 5 ust. 1 lit c rozporządzenia 2026/679²⁷.

Analogiczną uwagę należy podnieść do **art. 64 pkt 10 projektu ustawy**.

Art. 69 projektu ustawy w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 167 i 232) w art. 26 ust. 3i otrzymuje nowe brzmienie o treści: „Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz organ właściwy w rozumieniu ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych są obowiązani do weryfikacji dalszego prawa do świadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1–3 i 6, w

²⁷ Dane osobowe muszą być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane ("minimalizacja danych").

szczegółności na podstawie danych dostępnych z rejestrów publicznych, w tym z rejestru, o którym mowa w art. 3 ust. 3, i z rejestru PESEL”. Ze względu na przejrzystość przetwarzania danych osobowych doprecyzowania wymaga wskazanie z jakich konkretnie rejestrów publicznych może korzystać Zakład Ubezpieczeń Społecznych celem weryfikacji prawa do świadczeń i w jakim trybie. Projektowane rozwiązanie prowadzi do pozyskiwania szerokiego zakresu danych z wszelkich dostępnych źródeł i rejestrów, bowiem zastosowano w tym przepisie wyrażenie „w szczególności”. Projektowane przepisy nie regulują „weryfikacji dalszego prawa”, w szczególności nie jest wiadome czy ma ona polegać na automatycznym sprawdzaniu (przeszukiwaniu) zasobów danych należących do innych podmiotów. Wymaga to wyjaśnienia i doprecyzowania przez projektodawcę, w tym z uwzględnieniem art. 22 rozporządzenia 2016/679 jeśli miałyby prowadzić do zautomatyzowanego podejmowania decyzji w indywidualnych przypadkach lub też profilowania. Uzasadnione jest wprowadzenie rozwiązań zapewniających pozyskiwanie danych z konkretnych zasobów, co odpowiadałoby będzie zasadzie zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości. Poza tym aktualne pozostają w tym zakresie ww. uwagi wyrażone do art. 43 ust. 1 projektu ustawy.

Uwzględnienie tych kierunków regulacji powinno przyczynić się pozytywnie dla ewentualnego, przyszłego regulowania podobnych rozwiązań, kształtujących system przetwarzania danych osobowych przez organy władzy publicznej, pozbawionych wskazanych ryzyk. Wpłynie to także pozytywnie na poszanowanie praw podmiotów danych przetwarzanych w rejestrach publicznych. Wykorzystywanie nowych technologii musi bowiem wiązać się także z budowaniem bezpiecznych pod kątem ochrony danych osobowych zintegrowanych struktur informacyjnych.

Przepisy krajowe powinny zapewniać stosowanie przepisów rozporządzenia 2016/679 celem osiągnięcia skutecznej ochrony praw osób, których dane dotyczą. Rolą Projektodawcy powinno być zarówno wyznaczenie w sposób przejrzysty i rzetelny wszystkim wykonawcom norm celów i sposobów przetwarzania danych osobowych, jak również odpowiedzialności za wykonywanie operacji na danych osobowych, tak aby w sposób proporcjonalny i adekwatny kształtować cały system ochrony danych.

Uwagi organu nadzorczego przedstawiane w toku prac legislacyjnych mają charakter eksperckich wskazówek dla projektodawcy, który podejmuje decyzję co do ostatecznego kształtu przyjmowanych przepisów i odpowiada za zapewnienie ich zgodności z przepisami o ochronie danych osobowych.

Łączę wyrazy szacunku

Mirosław Wróblewski

Prezes Urzędu

Ochrony Danych Osobowych

/-dokument w postaci elektronicznej
podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym/